

Sivistyslautakunta

10.06.2020

Kaupunginvaltuusto

§ 53

29.4.2019

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta

§ 53

13.5.2020

Asianro 592/12.01.03/2019

§ 98**Valtuutettu Annika Aaltosen ym. valtuutettujen aloite koskien erityislasten ja -nuorten kohtaamisen parantamista****Päätöshistoria**

Kaupunginvaltuusto 29.4.2019 53 §

Valtuutettu Annika Aaltonen jätti seuraavan aloitteen:

“Varhaiskasvatuksessa ja koulumaailmassa on monenlaista oppijaa ja yksilöllisiä tarpeita monenlaisia. Nepsylapsista ja -nuorista puhuttaessa tarkoitetaan henkilöä, jolla on neuropsykiatrisia erityispiirteitä. Näitä on esim. ADHD, Tourette ja Aspergerin oireyhtymä. Neuropsykiatriset erityispiirteet voivat aiheuttaa muun muassa oppimisvaikeuksia sekä haasteita sosiaalisissa suhteissa sekä myöhemmin haasteita pysyttäytyä koulutuksessa ja työpaikassa. Ongelmien ja haastekohtien havaitseminen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa on tärkeää monesta eri näkövinkkelistä. Lapselle itselleen on tärkeää tulla kohdatuksi ymmärrettyinä ja hyväksytyinä, vanhemmille mahdollinen diagnoosin saaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa saattaa hyvinkin auttaa ymmärtämään omaa lastaan ja saamaan arkeen apua. Lisäksi näiden nepsylasten erityisyyden huomaaminen ja taito kohdata nämä yksilöt tuo lastenohjaajalle, lastentarhanopettajalle, luokanopettajalle, aineopettajalle, koulunkäynninohjaajalle ja muille lasten ja nuorten kanssa työskenteleville kuten liikkunohjaajille ja nuorisotyöntekijöille valtavasti tietotaitoa ja jaksamista omaan työhönsä kun haastaviin tilanteisiin on saanut riittävän koulutuksen.

Helsingin kaupunki kertoi huhtikuun alussa kouluttaneensa parisataa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ammattilaista ratkaisukeskeisiksi neuropsykiatrisiksi valmentajiksi. Koulutus on henkilökunnan mielestä tuonut työhön lisää ratkaisukeskeisyyttä ja positiivista pedagogiikkaa ja he ovat saaneet näin ollen eväitä siihen, miten käsitellä lasta jolla on vaikeuksia toimia ryhmässä tai miten palauttaa hänet takaisin ryhmään. Ennen kaikkea koulutuksessa olleet kokevat, että ongelmakeskeisestä ajattelusta pois pääseminen on tuonut mukanaan sen, että nyt avainasemassa on lapsen ja nuoren onnistumisiin ja vahvuuksiin keskittyminen ja myönteisen elämänpolun rakentaminen.

Aloitteellani haluan nostaa esille sen, miten tärkeää on saada riittävä koulutus ja näin saada henkilökunnalle paremmat tietotaidot ja jaksaminen työhönsä, lapsille ja nuorille ymmärretyksi ja hyväksytyksi tulemisen tunne sekä näin lisätä myös kodin ja koulun yhteistyön edellytyksiä. Toivon, että Raisiossa karotitettaisiin yli sektorirajojen, että onko nepsyasioista riittävä tietämys ja tehtäisiin suunnitelma siitä miten mahdolliseen koulutusvajaseeseen vastataan.

Sivistyslautakunta

10.06.2020

Nepsyvalmentajien lisäksi on asian tiimoilta myös muunlaista mahdollisuutta kouluttaa henkilökuntaa ja yhtenä hyvänä vaihtoehtona olisi yhdistää sosiaali- ja sivistyskeskusten voimat ja osaaminen ja kouluttaa henkilökunta oman kaupungin sisällä esim. Ihmeelliset vuodet sabluunalla, joka on suunnattu lasten- ja nuorten kanssa työskenteleville.

Raisiossa 29.4.2019

Annika Aaltonen	Sirpa Ek
Maria Virko	Aki-Petteri Löfgren
Jarmo Rosama	Niina Äikäs
Anita Ruusuranta	Kimmo Kosonen
Pekka Närhinen	Sari Suominen
Jukka Rantala	Tanja Parkko
Merja Niemi	Helena Viljanen
Emma Lindqvist	Aarre Lehtonen
Jyrki Yrttiaho	Anneli Kivijärvi
Raimo Sulonen	Hannele Lehto-Laurila
Sari Packalén	Janne Laulumaa
Jari Pulkkinen	Janette Broberg
Eija Nurmi”	

Päätös

Aloite merkittiin pöytäkirjaan ja lähetettiin kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta 13.5.2020 53 §

Kaupunginhallitus 6.5.2019 § 155

” - - -

Kaupunginhallitus lähettää - - - valtuutettu Annika Aaltosen aloitteen koskien erityislasten ja -nuorten kohtaamisen parantamista sivistyslautakunnan ja sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunnan valmisteltavaksi. - - -”

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta 13.5.2020

Johtava asiantuntija Arja Iho:

Valtuutettu Annika Aaltonen on jättänyt valtuustoaloitteen erityislasten ja -nuorten kohtaamisen parantamiseksi. Aloitteen on allekirjoittanut 24 muuta valtuutettua. Erityislapsesta käytetään yhteisnimitystä nepsylapsi tai -nuori. Neuropsykiatrisia erityispiirteitä ovat mm. ADHD, Tourette-syndrooma tai Asperger-oireyhtymä. Nepsylapsilla ja -nuorilla saattaa olla vaikeuksia koulun-

käynnissä, tarkkaavaisuutta vaativissa tehtävissä, muutoksiin sopeutumisessa ja sosiaalisissa suhteissa.

Erityispiirteistään aiheutuvaa lapsen ja nuoren käytöstä ja toimintaa ei aina ymmärretä. Vuorovaikutuksen ja kohtaamisen vaikeudet lapsen ja muiden henkilöiden välillä voivat haitata lapsen koulumenestystä ja ystävyyssuhteita ja siten johtaa heikentyneeseen itsetuntoon. Luokanopettajien, aineenopettajien, koulunkäynnin ohjaajien ja varhaiskasvatuksen opettajien ja ohjaajien kouluttaminen nepsy-piirteisen lapsen kohtaamiseen vahvistavat ammattitaitoa ja kyvykkyyttä selviytyä erilaisten lasten ja nuorten kanssa työskentelystä.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajille on pyydetty tarjous kohdennetusta koulutuksesta nepsy-haasteisiin. Koulutus sisältää syventävää tietoa, uusinta tutkimusta, keinoja, työkaluja ja toiminnallisia menetelmiä varhaiskasvatuksen erityisopettajien työhön. Koulutus sisältää kolme (3) koulutuspäivää sekä yhteisesti sovittavaa, omaan työhön ja sen kehittämiseen liittyvää välityöskentelyä verkko-oppimisolustalla toisen ja kolmannen koulutuspäivän välillä. Koulutuksesta hyötyvät sekä koulutettava henkilökunta että lapset, jotka tulevat paremmin kuulluiksi ja ymmärretyiksi.

Käytöshäiriö on yksi yleisimmistä (4-12 %) ja ennusteeltaan vakavimmista lasten ongelmista. Se ilmenee uhmakkuutena, aggressiivisuutena, tottelemattomuutena, kiusaamisena, tuhoavana käyttäytymisenä ja sosiaalisina ongelmina. Se on yhteydessä alisuoriutumiseen koulussa, myöhempään päihteiden käyttöön, persoonallisuushäiriöön ja muihin mielenterveyden ongelmiin, väkivaltaan ja rikollisuuteen.

Ihmeelliset vuodet-toimintaohjelma perustuu myönteisen käyttäytymisen vahvistamiseen ja palkitsemiseen ja ei-toivotun käytöksen jättämiseen vähemmälle huomiolle. Moittiminen heikentää lapsen minäkäsitystä. Kannustaminen hyvään käytökseen ja kehuminen muuttavat lapsen minäkäsitystä saamansa palautteen mukaiseksi.

Ihmeelliset vuodet-toimintaohjelmaa toteutetaan Raision perhepalveluissa ryhmätoimintana vanhemmille, joiden lapsella on uhmakkuutta, käytöshäiriö tai vaikeuksia sosiaalisissa suhteissa. Raisiossa on koulutettu vuodesta 2011 lukien yhteensä 11 Ihmeelliset vuodet-ryhmän ohjaajaa. Koulutetut ovat olleet eri ammattikunnista: neljä psykologia, neljä perhevalmentajaa, yksi perhetyöntekijä, yksi sosiaalityöntekijä ja yksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Näistä kolme psykologia, kaksi perhevalmentajaa ja yksi perhetyöntekijä perhepalveluista toimivat edelleen ryhmän ohjaajina Raision perhepalveluissa. Ryhmiä on järjestetty vuodesta 2012 lähtien. Jatkuva uusien työntekijöiden kouluttaminen on mahdollistanut sen, että Raisiossa on pystytty toteuttamaan ryhmiä taukoamatta kaksi kertaa vuodessa. Kevään ryhmä on suunnattu alle kouluikäisten lasten vanhemmille ja syksyn ryhmä kouluikäisten lasten vanhemmille. Ihmeelliset vuodet-oppeja on pyritty levittämään myös varhaiskasvatukseen ja kouluun koulutustilaisuuksissa ja yhteisessä kehittämisspäivässä.

Ihmeelliset vuodet – ohjelmaan perustuu myös PerhepalvelutGO! -mobiilituki, joka tarjoaa alle kouluikäisten lasten vanhemmille etäneuvontaa ja ohjausta puhelimitse. Palvelu toimii kevyenä ja ennaltaehkäisevänä palveluna, eli ongelmat perheessä eivät ole vielä kovin suuria.

PerhepalvelutGO! -mobiilitukipalveluun lähete tulee neuvolan terveydenhoitajalta. Perheneuvolasta otetaan yhteyttä vanhempiin kahden viikon sisällä. Palveluun sisältyy yhteensä seitsemän puhelua: alkuhaastattelu, viisi aihepuhelua liittyen vanhemmuuteen ja kasvatukseen sekä loppuhaastattelu. Kaikkien puheluiden jälkeen vanhemmat antavat palautetta. PerhepalvelutGO! on ensisijaisesti puhelinpalvelu, mutta asiakkaan toiveiden mukaan voidaan tavalta myös kasvotusten.

Ala- ja yläkouluissa ei Raisiossa ole suunnitelmaa kouluttaa henkilökuntaa nepsylasten ja -nuorten kohtaamiseen. Kehittämistavoitteena voisikin olla nepsy-koulutuksen hankkiminen luokanopettajille ja aineenopettajille.

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Juha Sandberg

Sosiaali- ja terveystoimintajärjestelmän lautakunta antaa valtuustoaloitteeseen edellä olevan vastauksen.

Pöytäkirja tämän asian osalta tarkastetaan kokouksessa.

Päätös

Sosiaali- ja terveystoimintajärjestelmän lautakunta hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Pöytäkirja tämän asian osalta tarkastettiin kokouksessa.

Tämän asian käsittelyn jälkeen pidettiin kokoustauko klo 19.10 - 19.15.

Tuula Suomi liittyi kokoukseen tämän asian käsittelyn jälkeen klo 19.15.

Sivistyslautakunta 10.6.2020:

Varhaiskasvatuksen koordinaattori Maria Ovaska:

Varhaiskasvatuksen koulutustyöryhmä on valmistellut kohdennettua nepsykoulutusta varhaiskasvatuksen erityisopettajille. Koulutuksen tarkoitus on an-

taa työvälaineitä opettajien ja erityisopettajien nykyiseen työhön. Koulutus sisältää syventävää tietoa, uusinta tutkimusta, keinoja, työkaluja ja toiminnallisia menetelmiä varhaiskasvatuksen erityisopettajan työhön. Koulutus sisältää kolme koulutuspäivää sekä yhteisesti sovittavaa, omaan työhön ja sen kehittämiseen liittyvää välityöskentelyä verkko-oppimisolustalla toisen ja kolmannen koulutuspäivän välillä. Koulutuksen tilaajana Raision kaupunki voi esittää toiveita koulutuksen sisältöihin. Koulutusta ei kuitenkaan kustannussyistä olla toteuttamassa vuoden 2020 aikana.

Perusopetuksessa ja lukiossa opettajia tai koulunkäynninohjaajia ei ole koulutettu suunnitelmallisesti nepsy-asioihin. Yksi koulupsykologeista on juuri valmistunut ratkaisukeskeiseksi neuropsykiatriseksi valmentajaksi sekä yksi alakouluilla työskentelevä erityisopettaja on käynyt nepsy-valmentajan koulutuksen. Näiden opintojen laajuus 25 op. Koulupsykologi on valmis toteuttamaan valmennusta niin paljon kuin mahdollista erityisesti yläkoulussa. mutta koulupsykologiresurssin niukkuuden takia valmennuksia ei käytännössä voi olla montaa lukuvuoden aikana. Koulutuksen aikana psykologi on koennut materiaalikansiota opiskeluhuollon käyttöön. Muut koulupsykologit ovat käyneet runsaasti lyhyitä aiheeseen liittyviä koulutuksia. Yläkoulussa ja toisella asteella työskentelevät kuraattorit ja osa erityisopettajista kävivät lyhyen koulutusjakson kuluneen kevään aikana. Muillakin kuraattoreilla ja erityisopettajilla on kiinnostusta saada nepsy-valmentajan koulutusta tiiviimpi koulutus. Jos koulutus on lisätietoa henkilöstölle, niin yhteinen koulutus sosiaali- ja terveystoimen henkilöstön kanssa on järkevää ja kiinnostaa varmasti monia muitakin henkilöstöryhmiä.

Valmennukseen tulisi varata aikaa, jos sitä suunnataan koteihin ja muiden työntekijöiden ohjaukseen. Kaarinan kaupungissa on kehitetty palveluja sektoreiden välisellä yhteistyöllä syksyllä 2016. Kehittämistyöhön lähti mukaan työntekijöitä terveystoimista, perhe- ja sosiaalipalveluista, sivistyspalveluista, liikuntapalveluista, järjestötoimijoista ja erikoissairaanhoidosta. Pohjana Tampereen nepsy-toiminnan malli. Kaarinassa on työntekijöille suunnatulla koulutuksella saatu aiheesta tietämystä sekä keinoja ja välineitä toimia. Koulutuksen jälkeen toimii nepsy-työntekijäverkosto ja nepsy-tukitiimin työpari. Kaarinan mallin osa-alueita ovat muiden työntekijöiden ohjaus, materiaali-pankki, valmentajakoulutus 20 työntekijälle, vanhempainkoulu perheneuvolan yhteyteen, vertaisryhmät sekä apuvälinelainaamo, jonka välineistö on maksutta kaikkien kuntalaisten lainattavissa. Koulunkäynninohjaajille järjestettiin kaksi iltapäiväkoulutusta, jotka olivat pakollisia kaikille.

Raision sivistyskeskuksen toimenpideohjelmaan kuuluvan lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmän tehtävä on valmistella edellä mainittujen asioiden toteuttamista. Työryhmä tekee syksyn 2020 talousarviokäsittelyn yhteydessä oman esityksensä lasten ja nuorten hyvinvointia koskevien toimenpiteiden toteuttamisesta Raisiossa tulevien vuosien aikana.

Päätösehdotus

Sivistysjohtaja Juha-Pekka Lehmus

Sivistyslautakunta antaa valtuustoaloitteeseen edellä olevan vastauksen.

Pöytäkirja tämän asian osalta tarkastetaan kokouksessa.

Päätös

Sivistyslautakunta hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Tiedoksi

Kaupunginhallitus

